

Neexistuje nic takového jako dobrá státní cenzura. Komentář Štěpána Chába

- CZ24 News | 23. ledna 2023

SVĚT: Snaha ministra vnitra Víta Rakušana prosadit do české legislativy i praxe omezení dosahu vybraných, takzvaně dezinformačních webů není nikterak ojedinělá. Podobná snaha probíhá takřka napříč celou zeměkoulí. Uvedeme si pár příkladů.

Ve Francii v této době úřaduje Bronnerova komise, která předložila vládě třicet bodů, kterak bojovat proti dezinformacím. Téma je prakticky totožné se snahou Víta Rakušana. Ne, nezavádíme cenzuru, umlčovat nebudeme, ale dosah se omezí velmi důrazně (cenzura to není, ruce jsou umyté, jen snížíme dosah). Vláda ve Francii se zprávou zabývá, Macron je jejímu přijetí nakloněn.

V Indii, sedmé největší ekonomice a prvním nejlidnatějším státu světa, už jsou o chlup dál. Tam je ve vládě novela, která určí vládní orgán, jenž bude určovat, co je a co není pravda, a následně bude mít pravomoc přikázat hostingové společnosti nebo sociální síti, aby označené bez prodlení vymazal z prostoru internetu.

Přidává se i Velká Británie, kde se vedou ostré debaty jak o smyslu nového zákona o internetové bezpečnosti, jak se zákon nazývá, tak i o jeho obsahu. Britové na to jdou oklikou. Do zákona zahrnují převážně skutečně toxické věci, které už jsou ovšem součástí již existující legislativy. Jako je dětská pornografie, teroristický obsah, výzvy k sebevraždám, sebepoškozování. No, a pak jako malý, ale důležitý oddíl – dezinformace. V Británii chtějí ustanovit jakousi vládní komisi, která bude mít pravomoc nakázat omezení dosahu jimi určeného textu nebo média, ale také úplné zrušení a vymazání. Ve Velké Británii se vedou ve veřejném prostoru i přes mainstreamová média vyhrčené debaty. Na jedné straně jsou zastánci, kteří ukazují na ruské trolly, na druhé strany jsou ti, kteří mluví o svobodě slova. Debaty vyhrčené, ale kultivované.

Jaký rozdíl proti České republice, kde je diskuse vedena stylem – ty jsi proti omezení dosahu svobody slova, ty bídíš dezinformátore, ty prachmizerný ruský trolle. Bráníš se tomu, protože by ti to nedovolovalo šířit ty svoje proputinovské lži. Jaký to nesmysl. Podobně je, mimo jiné, označován ten, který volá po tom, aby se politici věnovali u války na Ukrajině snaze o jednání o příměří, ne o neustálé stupňování napětí. Příměří totiž nahrává Rusku. Další kardinální omyl. U nás je diskuse nesmyslně vyhrčená a strany nekompromisní. A co je důležité, oponentní názor je vytlačován z veřejného prostoru. A když tam zazní, tak jen s nádechem opovržení a výsměchu.

Na Ukrajině zavedli před měsícem mediální zákon, který zavádí do praxe, že Rada pro rozhlasové a televizní vysílání může bez soudního rozhodnutí blokovat nebo pokutovat obsah, který sama označí za závadný. Přičemž polovinu rady určuje prezident, druhou polovinu parlament. Ale na Ukrajině už se na podobné vlně jede déle. „Ještě před únorovou ruskou invazí nechal prezident Volodymyr Zelenskij bez rozhodnutí soudu zablokovat televizní stanice a zpravodajské weby, které byly označeny za proruské,“ píše Český rozhlas.

Podobné zkušenosti ukazuje Turecko. To zavádí také zákon o dezinformacích. A je chápán spíše jako zákon proti opozici a svobodným médiím. „Před budovou parlamentu v Ankaře se shromáždily desítky novinářů, kteří drželi transparenty s nápisy Ne zákonu cenzury a Svobodný tisk je podmínkou demokracie,“ uvedl web Euronews.

Kapitolou pro sebe je Řecko. Strípek ze zprávy Reportérů bez hranic: „Poslední kapkou bylo

ustanovení trestního zákoníku, přijaté řeckým parlamentem 11. listopadu 2021, podle kterého je šíření *falešných zpráv* trestným činem. Podle článku 191 novelizovaného trestního zákoníku, za veřejné nebo on-line sdílení jakýchkoli informací, které *vyvolávají u občanů obavy nebo strach* nebo *narušují důvěru veřejnosti v národní hospodářství, obranu nebo veřejné zdraví*, se trestá odnětím svobody v rozmezí od tří měsíců do pěti let.“ Reportéři bez hranic označili v polovině roku 2022 Řecko za zemi EU s nejmenší svobodou tisku. Restrikce se zaváděly v době covidu, některé přetrvávají doposud.

Ve Spojených státech amerických jdou na věc po svém. Jelikož tamní prostředí chrání pevně zakotvená ústava, jedná americká vláda pod pláštěm tmy. Stačí se podívat na převzetí Twitteru Elonem Muskem a vypuštění zpráv, jaké požadavky měla vláda na tuto sociální síť. Snižování dosahu a blokace profilů byla zcela běžnou praxí, kterou po Twitteru chtěly tajné služby USA. A snížení dosahu nebo blokace se dočkaly i kapacity v oboru lékařském, které byly skeptické vůči oficiálním tvrzením stran covidu a očkování proti němu. Jako jednu z nich lze uvést třeba to, že blokaci se trestalo přemýšlení nad tím, jestli byl covid laboratorního původu. Což jsou nyní běžné pochybnosti, zveřejňované i mainstreamem. Před rokem se za to trestalo. Stejně jistě americké vládě slouží Facebook.

V Německu už tři roky platí zákon, přezdívaný Facebook Act, který úkoluje sociální sítě, aby neprodleně do 24 hodin mazaly toxický obsah, jen trochu toxický pak do sedmi dnů. Zákon byl při jeho zavedení hojně kritizován s tím, že nutí sociální sítě jednat preventivně, tedy mazat ze strachu před pokutou 50 milionů eur.

Podobně hloupě se samozřejmě chová i Rusko, které se snaží blokovat jakékoliv zprávy o válce na Ukrajině z pohledu Západu. I proto Rusko zablokovalo službu Google News a označilo ji za dezinformační... Ostatně podobně se zachovala i Evropská unie, když zakázala Russia Today (obě strany tvrdí, že zakázané kanály jsou zbraně v hybridní informační válce; nejspíš obě strany oprávněně). Po zákazu stoupl počet stažení různých VPN klientů ze strany Rusů o 2000 procent. S připojením přes VPN má uživatel falešnou IP adresu, takže bez problémů překročí jakýkoliv zákaz svého státu (krom fyzického odpojení od internetu, samozřejmě). K tomu v Rusku zavedli zákon o dezinformacích, který se stal katanou pro svobodný tisk. Opět, jako u návrhů Víta Rakušana, nad médií bdí ruský úřad a určuje, co je a co není pravda. Zákon byl v Rusku sepsán tak neurčitě, že může být a je využíván proti novinářům.

V Kambodži podobný zákon doslova zlikvidoval nezávislá média. Vietnam uvedl v platnost zákon, který umožňuje určenému úřadu pokutovat bez rozhodnutí soudu média i komentáře na sociálních sítích. Což vedlo k ještě výraznějšímu omezení tamní ne svobody, ale spíše nesvobody slova. Spojené arabské emiráty udílejí vysoké pokuty i za sdílení podle úřadů falešných zpráv. Vláda Alžíru uvedla v platnost zákon, kterým se změnil trestní zákoník země, kriminalizující šíření *falešných zpráv*, které ohrožují bezpečnost a stabilitu země nebo podkopávají *národní jednotu*. V Maďarsku se obviňování z falešných zpráv používá často v politickém boji proti opozičním médiím. V čemž nejsme příliš jiní, nutno dodat.

Z těch několika příkladů jde vidět, že boj proti dezinformacím je veden v drtivé většině zemí světa. Zatímco mnohé z těchto zákonů pramení z pochopitelné touhy bojovat proti nepravdám, jejich vágní definice a široký rozsah znamenají, že je lze snadno zmanipulovat k cenzuře kritického zpravodajství. Na druhou stranu státy, které nemají skutečný zájem na ochraně kvalitních informací, využívají boj proti dezinformacím jako záminku pro zákony, omezující kritické projevy.

„Dezinformace představují vážnou výzvu pro otevřenou společnost. Pandemie koronaviru ukázala, jak nebezpečné mohou být on-line lži a konspirační teorie. Ale zatímco boj proti on-line dezinformacím je obecně legitimním cílem, předat vládám a státem kontrolovaným regulačním orgánům pravomoc

rozhodovat, které informace jsou pravdivé a které nepravdivé, je nebezpečně špatná cesta," řekl zástupce ředitele Mezinárodního tiskového institutu Scott Griffen.

„To je zejména případ, kdy tato moc nemá žádné datum vypršení platnosti, jako je tomu v případě mnoha opatření o falešných zprávách, zavedených během pandemie. Ve špatných rukou, jako jsou otevřeně autoritářské státy, jsou tyto zákony o falešných zprávách zřejmým nástrojem represe. Ale ani ve *správných* rukou neexistuje nic takového, jako dobrá státní cenzura," dodal Griffen.

„Toto nové začlenění falešných zpráv do zákona celou věc posouvá ještě dále, přispívá k plíživému digitálnímu autoritářství a poškozuje schopnost tisku svobodně informovat, což je, jak jsme nedávno viděli, zásadní pro informování občanů a pro to, aby vlády odpovídaly za své hospodaření," doplnil Griffen.

Je potřeba udržovat mediální prostor svobodný. Nelze si ustavovat komise a nové vládní úřadovny, kde budou úředníci určovat, co je a co není pravda. Ke stejnému výsledku totiž dojde svobodný mediální prostor sám. Diskusí. Bez regulací, bez sponzorování ze státní kasy, bez autocenzury a povinného mlčení nad určitými tématy.

Dovolím si opět ukázat na fakt, že ještě před rokem bylo dezinformací, že covid je z laboratoře. Jedině svobodná diskuse nás mohla dovést ke zjištění, že laboratoř hrála ve vývoji covidu nezanedbatelnou roli. Není nic jako hodná cenzura, cenzura, která to myslí dobře. Není, je jen cenzura.

AUTOR: Štěpán Cháb

ZDROJ: krajskelisty.cz